

HÖGLANDSVATTEN INFORMATION

- en sammanställning av genomförda projektaktiviteter-

Högländsvatten Information

En sammanställning av genomförda projektaktiviteter

2003-02-21

Anna Langhelle

Angående frågor och synpunkter på rapporten, kontakta:

Anna Langhelle
Länsstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping
Telefon direkt: 036 - 395064
e-post: anna.langhelle@f.lst.se
Webadress: www.f.lst.se

Meddelande 03:12

ISSN 1101-9425

ISRN LSTY-F-M—03/12--SE

Referens: Anna Langhelle. Samhällsbyggnadsavdelningen - Miljöövervakning.

Februari 2003.

Upplaga 1 - 100 ex

Miljö och återvinning:

Rapporten är tryckt på svanenmärkt papper och omslaget består av PET-plast, kartong, bomullsväv och miljömärkt lim. Vid återvinning tas omslaget bort och sorteras som brännbart avfall, rapportsidorna sorteras som papper.

INNEHÅLL

INLEDNING.....	2
SYFTE OCH MÅL MED PROJEKT HÖGLANDSVATTEN	2
PROJEKTORGANISATION.....	2
ARBETSGÅNG.....	3
<i>Informationsmaterialet</i>	3
<i>Informationsinsatser</i>	5
<i>Prioriterade vattendrag</i>	19
<i>Demonstrationssträckor</i>	21
<i>Pilotstudie sjöar</i>	23
<i>Fåglar på Höglandet</i>	24
<i>Kompletterande undersökningar</i>	25
<i>Kalkning 2001 och 2002</i>	27
HAR VI NÅTT PROJEKTMÅLEN?.....	28
SLUTSATSER	29

Bilagor

Informationsstrategi för målgruppen ”markägare”	Bilaga 1
Informationsstrategi för målgruppen Fiskevårdsområdesföreningar	Bilaga 2
Informationsstrategi för målgruppen högstadieskolor	Bilaga 3
Informationsstrategi för målgruppen skogsvårdsorganisationen	Bilaga 4
Informationsstrategi för målgruppen Södra skogsägarna	Bilaga 5
Informationsstrategi för målgruppen entreprenörer	Bilaga 6
Informationsstrategi för målgruppen rådgivare inom KULM och Hushållningssällskapet	Bilaga 7
Informationsstrategi för målgruppen LRF	Bilaga 8
Informationsstrategi för målgruppen vattendragsgrupper	Bilaga 9
Informationsstrategi för målgruppen kommuner	Bilaga 10
Informationsstrategi för målgruppen Vägverket och Banverket	Bilaga 11
Brev till vattendragsgrupperna	Bilaga 12
Brev till Högstadieskolorna	Bilaga 13
Erfarenheter från temadagarna för högstadieskolor	Bilaga 14
Projektorganisation	Bilaga 15

Inledning

Under åren 1999-2000 genomförde Länsstyrelsen i Jönköpings län *Projekt Högländsvatten*, som innebar att en komplett naturvärdesbedömning, enligt det nationella bedömningsverktyget System Aqua, genomfördes för samtliga större och medelstora vattendrag på Högländet. Projektet utmynnade i ett gediget underlagsmaterial i form av rapporter och kartor som beskriver vattendragen och de naturvärden som finns där.

Projekt Högländsvatten Information, är det fortsättningsprojekt som följde på Högländsvatten. Projektet genomfördes under 2001 och 2002 med ekonomiskt stöd från EU's strukturfond mål 2 Södra. Den statliga egeninsatsen har varit de medel som lagts ned på kalkning i Mål 2 Södra –området i Jönköpings län under 2001 och 2002.

Denna rapport är en sammanfattning av samtliga delmoment som ingått i projektet, och tillsammans med slutrapporten samt framtaget material och rapporter utgör den en fullständig avrapportering av projektet.

Syfte och mål med projekt Högländsvatten

Projekt Högländsvatten Information är ett informationsprojekt som har haft som huvudsyfte att skapa en gemensam plattform för information om vattenfrågor för samtliga samhällssektorer vars verksamhet på ett eller annat sätt påverkas av eller påverkar vattendragen. Målet har varit att tillgängliggöra och förklara det underlagsmaterial om våra vattendrag som tagits fram i projekt Högländsvatten. Detta ska på sikt höja förståelsen för vattendragens funktion och värde i landskapet samt öka viljan till att värna om våra vattendrag.

Projektorganisation

Projekt Högländsvatten Information har styrts av en styrgrupp bestående av personal på Länsstyrelsen, och ett antal arbetsgrupper har varit verksamma under projektiden. Till projektet har en referensgrupp knutits dit representanter från kommuner, sektorsmyndigheter och flera intresseorganisationer inbjudits (Bilaga 16).

Arbetsgång

Informationsmaterialet

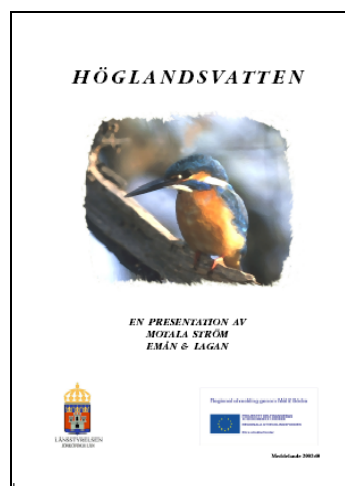
Föregångsprojektet ”Högländsvatten” resulterade i tre rapporter med tillhörande papperskartor. Rapporterna är omfattande och i vissa fall ganska svårgenomträngliga. Frågan var hur vi skulle göra deras innehåll lättillgängligt och begripligt?

Vi utgick från målgrupperna och deras behov och kom fram till att vi skulle ta fram fem olika slags informationsmaterial. Nedan beskrivs det framtagna materialet

1. Broschyr om Högländets vattendrag

I denna broschyr skriver vi allmänt om vattendragens funktion i landskapet. Vilka naturvärden de kan hysa och hur människan har påverkat vattendragen genom tiderna. Den innehåller även kortfattade presentationer av Emåns, Lagans och Motala ströms vattensystem. Broschyren har även översatts till tyska (av Inga Krämer) och engelska (av D & W Wordshop i Nässjö).

Text och bildhantering och layout gjordes av Jens Mattson, utbildad informatör. Broschyerna trycktes på Tabergs tryckeri. Upplagan var 4000 ex. av den svenska och 2000 ex. vardera av den tyska respektive engelska versionen.

Figur 1. Broschyr

2. Broschyr anpassad för skolan, s k ”skolfolder”

Innehållet i Högländsvattenbroschyren ovan, gjordes sedan om en aning för att bättre passa högstadiel elever och deras lärare. Även denna produkt togs fram av Jens Matsson, och trycktes på Tabergs tryckeri. Upplagan var 2000 ex

Figur 2. Broschyr för skolan

3. Artfaktablad - Typiska arter på Höglandet

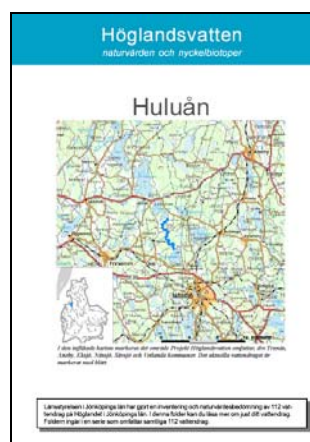
Tio arter som är mer eller mindre typiska för Höglandets vattendrag presenteras i det så kallade artbladet. Bladet trycktes i 4000 ex på Tabergs tryckeri.

Figur 3. Artbladet

4. Vattendragsfoldrar

Ett mycket omfattande arbete var att ta fram text och kartor till 112 olika vattendragsfoldrar. I texterna beskrivs själva naturvärdesbedömningen för respektive vattendrag och de olika delkriterierna för bedömningarna. På en karta presenteras alla befintliga och möjliga limniska nyckelbiotoper.

Figur 4. Vattendragsfoldrar

Foldrarna layoutades av Maarit Utriainen på Länsstyrelsens informationsenhet och trycktes av Tabergs tryckeri i en upplaga på mellan 50 och 200 ex beroende på antalet markägare kring vattendraget.

5. Hemsida

MusicLink i Hultsfred fick i uppdrag att ta fram en hemsida för projekt Högländsvatten. Kopplat till hemsidan finns en interaktiv karta där information om vattendragen kan sökas fram.

Kartapplikationen är gjord i det web-baserade GIS-programmet ArcIMS och togs fram av Britt-Marie Ruther på Länsstyrelsens GIS-funktion.

Figur 5. Hemsidan

Hemsidan ligger på Länsstyrelsens server, adressen är:

<http://www.f.lst.se/hoglvtn/>

Informationsinsatser

I projektplanen anges markägare, markägargrupper, entreprenörer, skogsvårdsstyrelsen, kommuner, sektorsmyndigheter samt högstadieskolor som målgrupper för projektet. Behoven hos dessa ser naturligtvis väldigt olika ut och under hösten 2001 arbetade informationsgruppen med analys av de olika målgruppernas behov. Målgrupperna inrangerades i de grupper som anges nedan och vi arbetade därefter fram så kallade målgruppsanpassade informationsstrategier för var och en av grupperna. En bärande tanke för strategierna för de flesta målgrupperna var att vi så långt som möjligt skulle söka samarbete med redan etablerade aktörer. Exempelvis har vi i stor utsträckning samarbetat med Skogsvårdsorganisationen för att genomföra utbildningar och informationskvällar. LRF i form av deras vattendragsgupper är en annan redan etablerad aktör som vi samarbetat med.

Informationsgenomförandet har skett med dessa strategier som grund. Beroende på bland annat intresset hos målgruppen har vi lyckats olika väl med att uppfylla de mål vi ställt upp. På kommande sidor följer en genomgång av respektive målgrupp och i bilagorna finns informationsstrategierna i sin helhet..

Målgrupper

- Markägare (bilaga 1)
- Fiskevårdsområdesföreningar (bilaga 2)
- Högstadieskolor (bilaga 3)
- Skogssektorn
 - Skogsvårdsorganisationen (bilaga 4)
 - Södra (bilaga 5)
 - Entreprenörer (bilaga 6)
- Jordbrukssektorn
 - Rådgivare inom KULM och Hushållningssällskapet (bilaga 7)
 - LRF (bilaga 8)
 - Vattendragsgupper (bilaga 9)
- Kommuner och andra sektorsmyndigheter
 - Kommuner (bilaga 10)
 - Vägverk och Banverk (bilaga 11)

Markägare

Målgruppen delades in i två undergrupper:

1. Markägare kring s k prioriterade vattendrag
2. Övriga markägare kring Högländsvattendragen

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna gentemot markägarna är att de ska få kännedom om Projekt Högländsvatten och resultaten av projektet. Det är också viktigt att motivera mottagarna att tycka att vattenfrågorna är viktiga, och att de som markägare kan påverka tillståndet i ”sitt” vattendrag.

Mål

Målgrupp 1. Samtliga markägare kring de prioriterade vattendragen ska få kännedom om projekt Högländsvatten och resultaten för deras vattendrag. De ska motiveras att tycka att vattenfrågorna är viktiga och att medverka till att bevara vattendragens naturvärden.

Målgrupp 2. Samtliga markägare kring Högländsvattendragen ska känna till projekt Högländsvatten.

Genomförande

Målgrupp 1

Sex så kallade prioriterade vattendrag valdes ut, med någorlunda spridning i naturvärdesklass och geografiskt läge. För dessa vattendrag gjordes särskilda ansträngningar för att nå markägarna längs med vattendragen. Denna del av projektet presenteras mer grundligt under rubriken *Prioriterade vattendrag* (se även Miljöövervakningens PM 02:6).

Målgrupp 2

För denna stora målgrupp gjordes ett direktutskick av informationsmaterial. I utskicket ingick broschyren om Högländsvatten (*Figur 1*), en vattendragsfolder (*Figur 4*) om just den markägarens vattendrag samt artbladet (*Figur 3*).

För att ta reda på vilka markägarna är gjordes en GIS-analys mot fastighetsregistret. Vi fick då fram drygt 2000 fastighetsbeteckningar för de berörda fastigheterna. För dessa beställdes sedan uppgifter om lagfaren ägare och dess adress från Lantmäteriet. Detta gav ca 2400 fastighetsägare.

I december 2002 genomfördes det stora utskicket. Under några intensiva dagar kuverterades det under stor koncentration (

Figur 6). Det gällde att rätt vattendragsfoldrar skickades till rätt person! Efter utskicket gick telefonerna varma. Många synpunkter och frågor om det utskickade materialet har framkommit.

Figur 6: Bråda dagar. Kuvertering av 2400 kuvert.

Målgrupp 2 har även nåtts genom information till fiskevårdsföreningar, vattendragsgrupper, och medverkan på informationsdagar m m (*Tabell 1*). Projektet har även medverkat på de skogskvällar skogsvårdsdistrikten arrangerar varje vinter. Antalet deltagare vid sammanlagt sju skogskvällar var drygt 1000 personer, företrädesvis män.

Tabell 1. Genomförda informationsaktiviteter för målgruppen markägare.

	Datum	Antal deltagare	Män	Kvinnor	Barn
Vrigstad, Fiskets dag	2001-09-02	40	20	10	10
Aneby, Fiskets dag	2001-09-02	75	50	10	15
Tranås, Fiskets dag	2001-09-02	25	15	5	5
Nässjö, Fiskets dag	2001-09-02	250	100	100	50
Vetlanda, Fiskets dag	2001-09-02	250	100	100	50
Eksjö, Fiskets dag	2001-09-02	100			
Hushållningssällskapets sommarmöte, Fliseryd	2002-08-17	300	150	100	50
SÖDRAS skogsdag, Åhult	2002-09-28	600	400	150	50
Skogskväll, Jönköping	2002-01-23	220	205	15	

Skogskväll, Bruzaholm	2002-01-24	85	80	5
Skogskväll, Sävsjö	2002-01-28	150	140	10
Skogskväll, Tranås	2002-01-29	75	70	5
Skogskväll, Nässjö	2002-01-31	230	210	20
Skogskväll, Aneby	2002-02-04	100	92	8
Skogskväll, Vetlanda	2002-02-06	220	210	10

Fiskevårdsområdesföreningar

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna till Fiskevårdsområdesföreningarna är att de genom ökad kunskap om vattendragen i deras närområde ska ges förutsättningar att i sin egen verksamhet och i kontakten med andra bidra till att bevara naturvärdena i vattendragen.

Mål

Fiskevårdsområdesföreningarnas aktiva medlemmar ska känna till Höglandsvatten och resultaten från deras vattendrag.

Genomförande

Fiskevattenägarförbundet har haft en representant i referensgruppen. Vi har informerat om Höglandsvatten vid årsmöten i tre fiskevårdsområdesföreningar (*Tabell 2*).

Tabell 2. Genomförda informationsaktiviteter för målgruppen fiskevårdsområdesföreningar.

Fiskevårdsområde	Datum	Antal deltagare	Män	Kvinnor	Barn
Glömsjö/Nävelsjö FVOF	2002-03-04	15	14	1	
Sävsjö/Vallsjöns FVOF	2002-03-26	21	21		
Hästsjöns FVOF	2002-11-27	7	7		

Högstadieskolorna

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna gentemot Högstadieskolans elever är att de ska få kunskap om Projekt Högländsvatten och resultaten av projektet. Ökad kunskap om vattenekologi och om projektet kommer förhoppningsvis att resultera i ett ökat intresse att värna om de naturvärden som förekommer i och längs hembygdens vattendrag. Kännedom om den egna lokala naturen och dess värden är viktig och kan bidra till både gemenskap och ökad känsla för de egna rötterna.

Mål

Öka målgruppens kunskap om hembygdens vattendrag. Därigenom öka kunskapen och förståelsen kring vattendragens förutsättningar, hot och möjligheter.

Tillhandahålla lättillgängligt undervisningsmaterial.

Figur 7. En signalkräfta studeras ingående. Temadag vid Svartån Stalpet med Furulidskolan.

Genomförande

Ett anpassat informationsmaterial för skolorna togs fram av Jens Mattsson. Samtliga högstadieskolor i Högländskommunerna erbjöds via brev (bilaga 12) ett besök med fältexkursion. Totalt har fem temadagar med fyra olika skolor genomförts (Tabell 3).

Upplägget har varit stationsvisa moment enligt följande:

1. En allmän vattendel om vattendragens funktion i landskapet, vad ger ett vattendrag högt naturvärde, vilka är hoten och hur vi kan bevara våra vattendrag?
2. En tipspromenad.
3. En bottenfauna/musselstation.
3. En fågelstation.

Eleverna fick håva efter bottenfauna (figur 7 och 8), respektive spana efter fåglar. Utgångspunkten är att hela tiden koppla det man hittar till vilken funktion organismerna har i ekosystemet och vad de indikerar. I bilaga 14 finns en sammanställning av erfarenheterna från skolaktiviteterna, samt en utvärdering från eleverna på Rörviks skola.

Figur 8. Temadag vid Rörviks skola Sällning av bottenfauna pågår,

Tabell 4. Högstadieskolor som besöktes.

Skola	Datum	Antal deltagare
Mogårdesskolan Vetlanda	2002-05-22	80
Whittala-skolan Vetlanda, Illharjen	2002-10-04	120
Mogårdesskolan Vetlanda, Illharjen	2002-10-10	100
Rörviks skola	2002-10-11	40
Furulidskolan Aneby, Stalpet	2002-10-17	90

Skogssektorn

Skogsvårdsorganisationen, SÖDRA m fl

Inom skogsvårdsorganisationen och SÖDRA skogägarna vände vi oss till handläggare som jobbar med rådgivning, åtgärdsplaner, gröna skogsbruksplaner, och granskning av avverkningsanmälningar.

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna gentemot SVO och SÖDRA är att skogsvårds-konsulenterna respektive områdesinspektörerna ska få kunskap om Projekt Högländsvatten och resultaten av projektet. De ska också motiveras att ta till sig, och vidareförmedla, denna kunskap. Genom att få tillgång till och använda ett lättillgängligt och kvalitetssäkrat dataunderlag ska de ges möjlighet att genom sin verksamhet medverka till ett mer vattenanpassat skogbruk..

Mål

Handläggarna på de aktuella skogsvårdsdistrikten ska känna till projekt Högländsvatten. Handläggarna ska ha tillgång till och använda den data projekt Högländsvatten genererat. I skogsbruksplaner där Högländsvattendragen berörs ska data/information från projekt Högländsvatten beaktas.

Genomförande

Tidigt i projektet tog Anna Langhelle och Jakob Bergengren kontakt med Håkan Gustafsson och Kjell Mohlin på Skogsvårdsstyrelsen i Nässjö. De fick ta del av informationsstrategierna för skogssektorn och tillsammans med dem planerade vi hur vi skulle jobba vidare. Denna planering omfattade även målgrupperna entreprenörer och markägare. Fyra olika moment planerades, samtliga genomfördes, men i vissa fall inte fullt ut.

1. **Distriktscheferna SVS samt GIS-ansvarig.** Här lades tonvikten på det digitala Högländsvattenmaterialet och hur det kan användas i KOTTEN. Skikten överfördes till KOTTEN och samtliga distrikt är informerade om att materialet finns. När allting fungerade tekniskt skulle en användarutbildning genomföras, detta har dock aldrig skett.
2. **Vattenutbildning** Bas för fältpersonal (icke naturvårdsspecialister). 40 skogsvårdskonsulenter deltog på en halvdagsutbildning för entreprenörer.

3. **Entreprenörsutbildning.** För maskinförare, sågverksfolk, chefer på SÖDRA/Sydved mfl. Läs mer under målgrupp entreprenörer.
4. **Skogskvällar.** Information om Högländsvatten på de skogskvällar som skogsvårdsdistrikten anordnar varje år. Vi medverkade på sju kvällar i början av 2002 (se under markägare). Antalet deltagare var totalt drygt 1000.

Målgrupp entreprenörer

Vi vände oss till entreprenörer inom skogsbruks-, jordbruks- och vägsektorn som utför jobb som påverkar eller påverkas av vattendragen.

Entreprenören är en nyckelperson när det gäller att åstadkomma en ökad vattenhänsyn i verksamheter som kan påverka våra vattendrag. Oavsett vad upprättade planer och MKB:er anger om naturvärden och vilken hänsyn som ska tas, så är det i slutändan entreprenörens kunskap och vilja att ta denna hänsyn som är avgörande för om resultatet blir bra ur naturvårdssynpunkt.

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna gentemot entreprenörerna är att de ska få kännedom om Projekt Högländsvatten och resultaten av projektet. De ska också få ökad kunskap om vattenekologi och därigenom motiveras att tycka att vattenfrågorna är viktiga, och att de i sin verksamhet kan påverka tillståndet i vattendragen.

Mål

Mottagarna ska känna till projekt Högländsvatten.

Mottagarna ska förstå vad resultaten/data innebär.

Mottagarna ska motiveras att tycka att vattenfrågorna är viktiga och att medverka till att bevara och i vissa fall återskapa vattendragens naturvärden.

Genomförande

I samarbete med SVS i Nässjö och Aneby planerades och genomfördes vattenutbildning i fält för skogsentreprenörer skogsvårdskonsulenter både inom SVO och SÖDRA. Vi valde medvetet att hålla kursen vid små ganska oansenliga skogsbäckar, sådana vattendrag som man ofta stöter på i landskapet. Syftet var att visa på vilka värden som finns även i sådana bäckar och att belysa hur man på bästa sätt kan ta hänsyn till dessa.

Kursens upplägg:

- Vattendragens betydelse i landskapet (15 min)
- Hur mäta naturvärde- Högländsvatten (10 min)
- Vad kan man hitta i en liten skogsbäck? – Demo elfiske/bottenfauna (30 min)
- Skogsbruk vid vatten diskussioner utifrån verkliga exempel (1 timme)

Utbildningen genomfördes vid sju tillfällen i Vetlanda och vid tre i Aneby (*Tabell 5*).

Totalt deltog knappt 300 skogsentreprenörer och tjänstemän inom entreprenörsföretagen och 40 skogsvårdskonsulenter. Responsen var oftast mycket god och förvåningen stor när öring och elritsa fångades i de små bäckarna. Men alla vara inte lika positiva, en kommentar var att när man väl sitter i sin skotare med den tidspress som då gäller så hinner man inte ta den hänsyn som krävs. Därför var det mycket värdefullt att även de högre tjänstemännen inom entreprenörsbolagen deltog och förstod problematiken. Det är viktigt att alla nås av samma budskap.

Tabell 5. Genomförda informationsaktiviteter för målgruppen entreprenörer.

Plats	Datum	Antal deltagare	Män	Kvinnor
Vetlanda (Brostugebäcken)	2002-05-28	60	60	
Vetlanda (Gnyltån)	2002-05-29	30	30	
Vetlanda (Brostugebäcken)	2002-05-29	44	44	
Vetlanda (Brostugebäcken)	2002-06-05	25	25	
Vetlanda (Brostugebäcken)	2002-06-06	22	22	
Vetlanda (Brostugebäcken)	2002-06-18	25	25	
Aneby (Hultasjöbäcken)	2002-09-25	35	35	
Aneby (Hultasjöbäcken)	2002-09-26	35	35	
Vetlanda (Brostugebäcken)	2002-10-07	10	8	2
Aneby (Hultasjöbäcken)	2002-10-10	30	30	

Jordbrukssektorn

Rådgivare inom KULM (inkl. Hushållningssällskapet)

Vi vände oss till de rådgivare på Länsstyrelsens Landsbygdsavdelning och Hushållningssällskapet som arbetar inom KULM (Kompetensutveckling för lantbrukare inom miljöområdet) med att ta fram skötselplaner för lantbrukare.

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna till rådgivarna är att de ska få kunskap om Projekt Högländsvatten och resultaten av projektet. Genom att få tillgång till och använda ett lättillgängligt och kvalitetssäkrat dataunderlag ska de ges möjlighet att genom sin verksamhet medverka till att bevara naturvärdena i vattendragen.

Mål

Rådgivarna ska känna till projekt Högländsvatten.

Rådgivarna ska ha tillgång till och kunna använda den data projekt Högländsvatten genererat.

Genomförande

För denna målgrupp genomfördes en tvådagars vattenutbildning. I december 2001 genomfördes teori-delen på Länsstyrelsen. Nio rådgivare från Länsstyrelsen samt en person från Hushållningssällskapet deltog. Innehållet var dels en genomgång av Högländsvatten och vad som ger ett vattendrag högt eller lågt naturvärde. Sedan följde ett ganska omfattande block om jordbrukets påverkan på våra vattendrag. Eftermiddagen ägnades åt en genomgång av de limniska nyckelbiotopstyper som förekommer i jordbrukslandskapet. Avslutningsvis gick vi igenom vilket underlagsmaterial som finns från Högländsvatten och hur de kan använda det i sina skötselplaner.

Figur 9. Vattenutbildning för rådgivare inom KULM. Här studeras flodpärlmusslorna i Bordsjöbäcken

I september 2002 följdes teoridagen upp med en fältdag. 8 rådgivare deltog.

Vi besökte Noån och Bordsjöbäcken (*Figur 7*), två vattendrag i Aneby kommun.

Syftet var att titta på olika nyckelbiotopstyper i fält och diskutera hur man som rådgivare ska kunna bedöma ett vattendrags värde i fält, vilka råd man kan ge för att på sikt höja naturvärdena. Det blev tillfälle för många och givande diskussioner.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna gentemot LRF är att ortsförbunden ska få kunskap om Projekt Högländsvatten och resultaten av projektet. Genom att få tillgång till och använda ett lättillgängligt och kvalitetssäkrat dataunderlag ska de ges möjlighet att genom sin verksamhet medverka till ett mer vattenanpassat jordbruk.

Mål

Rådgivarna på aktuella ortsförbund ska känna till projekt Högländsvatten.

Rådgivarna ska ha tillgång till och använda den data projekt Högländsvatten genererat.

I odlingsråd på fastigheter där Högländsvattendragen berörs ska data/information från projekt Högländsvatten beaktas.

Genomförande

LRF har haft en representant i referensgruppen. Via LRF's hemsida har alla ortsförbund erbjudits fältvandringar längs något av högländsvattendragen. Inget av ortsförbunden har svarat på erbjudandet. I övrigt har projektet i huvudsak vänt sig till de vattendragsgrupper inom LRF som finns i Högländskommunerna.

Vattendragsgrupper

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna gentemot vattendragsgrupperna är att de ska få kunskap om Projekt Höglandsvatten och resultaten av projektet. Genom att få tillgång till och använda ett lättillgängligt och kvalitetssäkrat dataunderlag ska de ges möjlighet att genom sin verksamhet medverka till att bevara naturvärdena i vattendragen.

Mål

Vattendragsgrupperna ska känna till projekt Höglandsvatten.

Vattendragsgrupperna ska ha tillgång till och kunna använda den data projekt Höglandsvatten genererat.

Genomförande

Under hösten 2001 skickades ett brev ut till samtliga vattendragsgrupper i Höglandskommunerna (bilaga 13). Brevet innehöll en kort presentation av projektet samt ett erbjudande om mer information. Olle Granath på LRF fick brevet via en av vattendragsgrupperna i Emåns vattensystem och bokade in Projektet på 6 möten med vattendragsgrupper i Emån (Tabell 6). Med vid dessa informationstillfällen var även Thordis Samuelsson från Länsstyrelsen som berättade om näringsläckage från åkermark.

Tabell 6. Genomförda informationsaktiviteter för målgruppen vattendragsgrupper.

Vattendragsgrupp	Datum	Antal deltagare	Män	Kvinnor
Solgens vattendragsgrupp	2002-01-21	8	8	0
Sävsjö vattendragsgrupp	2002-03-06	16	16	0
Ingatorps vattendragsgrupp	2002-03-07	11	10	1
Landsbro vattendragsgrupp	2002-03-19	8	7	1
Bellen-Mycklaflons vattendragsgrupp	2002-04-02	3	3	0
Alseda-Skedes vattendragsgrupp	2002-04-03	10	8	2
Nävelsjö bygdegård vattendragsgrupp	2002-03-04	15	14	1

Kommuner och andra sektorsmyndigheter

Kommunerna

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna gentemot kommunerna är att de ska få kunskap om Projekt Högländsvatten och resultatet av projektet. Genom att få tillgång till ett lättillgängligt och kvalitetssäkrat underlag ska de ges möjlighet att i sin verksamhet ta tillräcklig hänsyn till berörda vattendrag.

Mål

Handläggarna på kommunerna ska känna till projekt Högländsvatten.

Handläggarna ska vid behov ha tillgång till och använda den data projekt Högländsvatten genererat.

I alla ärenden som på något sätt kan tänkas påverka Högländsvattendragen ska data/information från projekt Högländsvatten beaktas.

Genomförande

När det gällde kommunerna sökte vi samverkan med planfunktionen på Länsstyrelsen. Genom att medverka på kommunsamråd med respektive kommun har vi nått såväl kommunernas planhandläggare som ekologer. Vi har informerat om projektet och visat exempel på hur de kan använda underlagsmaterialet i sitt arbete. Dessutom ingick fältbesök vid ett eller två vattendrag i kommunen. Responsen på kommunerna har varit mycket god, och flera idéer om hur materialet kan användas kom upp vid diskussionerna. Framförallt inom strandskydds- och bevarandearbete sågs stora möjligheter.

Tabell 7. Genomförda informationsaktiviteter för målgruppen kommuner.

Kommun, vattendrag	Datum	Antal deltagare	Män	Kvinnor
Aneby Noån	2001-06-07	7	5	2
Sävsjö, Linneån	2002-05-17	5	5	
Tranås, Svartån och Häradsbäcken	2002-05-17	5	5	
Eksjö B. Fr. Lillahemsgöl	2002-05-21	5	5	
Nässjö Storkvarnsån	2002-05-22	10	5	5
Vetlanda kommun	2002-06-04	5	5	

Vägverket och Banverket

Syfte och mål

Syftet med informationsinsatserna gentemot Vägverket och Banverket är att mottagarna ska få kunskap om Projekt Högländsvatten och resultaten av projektet. De ska också motiveras att ta till sig och använda sig av denna kunskap. Genom att få tillgång till ett lättillgängligt och kvalitetssäkrat underlag ska de ges möjlighet att i sin verksamhet ta tillräcklig hänsyn till berörda vattendrag.

Mål

Handläggarna på *Trafiksäkerhet och Miljö* och driftledarna på *Drift och underhåll* på Vägverket region Sydost ska känna till projekt Högländsvatten.

De ska vid behov ha tillgång till och använda den data projekt Högländsvatten genererat.

I alla väg-MKB'er där Högländs-vattendrag berörs ska data/information från projekt Högländsvatten beaktas.

Genomförande

Övriga sektorsmyndigheter har informerats om projektet och fått ta del av rapporter och underlagsmaterial samt inbjudits till referensgruppsmötena. Vägverket erbjöds utbildnings/informationstillfällen för handläggare vid Trafiksäkerhet och miljö samt driftledarna på Drift och underhåll. Någon utbildning har dock ej genomförts.

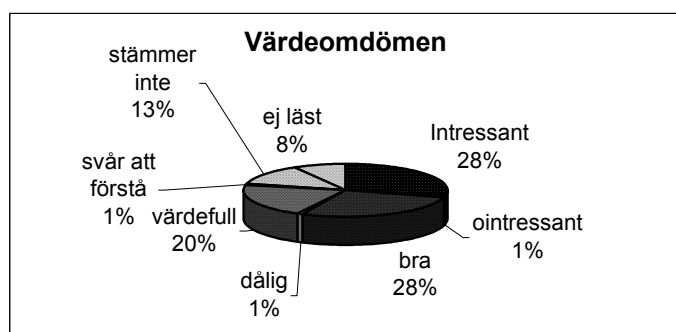
Prioriterade vattendrag

Detta delprojektet hade som mål att söka lämpliga former för ett samarbete kring de naturvärdesbedömda vattendragen i projekt Höglandsvatten. Genom aktiva informationsinsatser riktade till samtliga vattenägare fanns möjlighet att skapa uppmärksamhet kring de befintliga naturvärdena i hela vattendraget. Tanken var att kontakt och ökad kunskap ska stimulera till insatser för skydd och utveckling av miljön. Sex vattendrag representerande olika naturtyper och vattensystem valdes ut av projektledningen. Bo Essvik, f d fiskeriintendent vid Fiskeriverket, fick i uppdrag att genomföra delprojektet enligt en upprättad arbetsplan. Till samtliga markägare kring de sex vattendragen skickades vattendragsfoldern för det aktuella vattendraget samt ett följebrev. Följebrevet talade bl a om en nära förestående telefonintervju. Efter utskicket kontaktades samtliga markägare per telefon och intervjuades enligt ett frågeformulär.

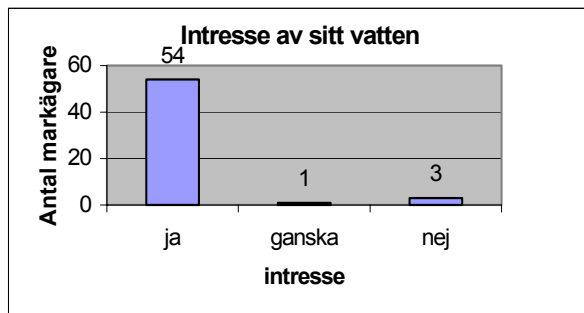
Innehållet i de utskickade foldrarna diskuterades liksom förhållandena i vattendraget i övrigt. Oklarheter reddes ut, begrepp förklarades och kompletterande information lämnades likaså. Beroende på intresset kom telefonsamtalens längd att variera mellan några få minuter upp till en halvtimme. Markägaren erbjöds även ett besök av projektpersonal, inkl. fältbesök vid vattendraget och vidare diskussioner om värdena som finns där.

Sammanlagt fanns 63 fastigheter i de sex vattendragen enligt fastighetsregistret. Ytterligare intressenter med vattenrättigheter eller servitut kan dock finnas. Alla kända huvudägare eller deras representanter har blivit kontaktade och dessa utgör 56 st. I ett par fall, (AssiDomän och en privatperson), finns fastighetsinnehav i två vattendrag.

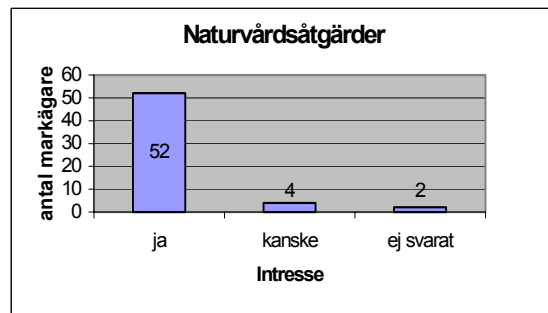
Responsen från flertalet markägare har varit positiv. De flesta uppfattade materialet som intressant och/eller bra och värdefullt (*Figur 10*). Majoriteten uppgav också att de var intresserade av sitt vatten (*Figur 11*) och nästan lika många var själva beredda att utföra åtgärder för att bibehålla eller förbättra naturvärdet i sitt vattendrag (*Figur 12*).

Figur 10 Sammanställning av hur de utskickade foldrarna uppfattades av markägarna vid de prioriterade vattendragen. Uppfattningen var övervägande positiv.

Figur 11: Majoriteten av de tillfrågade markägarna är intresserade av sitt vatten. Endast tre av totalt 58 var ointresserade.

Figur 12. Vid förfrågan om markägarna själva var beredda att utföra åtgärder för att bibehålla eller förbättra naturvärdet i sitt vattendrag var majoriteten positivt inställda till detta. Ingen av de tillfrågade svarade nej.

Att söka finna nya samarbetsformer för information mellan ansvarig myndighet och vattenägare har lett fram till vissa erfarenheter nämligen att

- ett betydande intresse verkar finnas för det egna vattendraget och dess miljö oavsett av om detta klassats högt eller lågt i naturvärdesbedömningen. Informationsinsatser för att förbättra även skadade vattendrag kan därför bli lönsamma
- personlig kontakt ger ett bra informationsutbyte speciellt när ägarintresset står i centrum
- telefonsamtal ger möjlighet till kontakt med samtliga vattenägare
- sommaren är en lämplig tid för informationsutbyte. Semesterledighet ger ofta tid till ett telefonsamtal. Ägare till fritidsfastigheter finns på plats. Naturfrågor känns aktuella.
- intervjuarens egen kännedom om berört vattendrag mycket viktig för en bra dialog
- ett genomtänkt schema måste följas vid telefonintervjuerna
- man ger vattenägarna god tid att prata
- resor och rekognosering på plats är tidskrävande och utgör en stor kostnad
- uppföljande besök på plats möjligen kan slopas eftersom det viktigaste kan avhandlas per telefon

och att ytterligare ett par vattendrag med några tiotal vattenägare till skulle gett studien ett säkrare resultat.

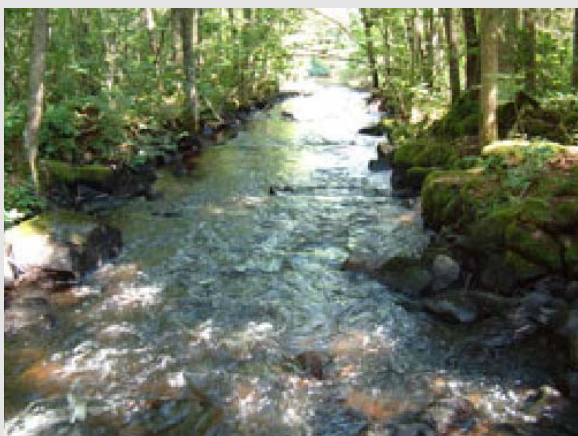
Läs mer: "Prioriterade vattendrag" -Information, dialog och attityder vid sex utvalda vattendrag. PM från miljöövervakningen, Länsstyrelsen i Jönköpings län PM 02:6

Demonstrationssträckor

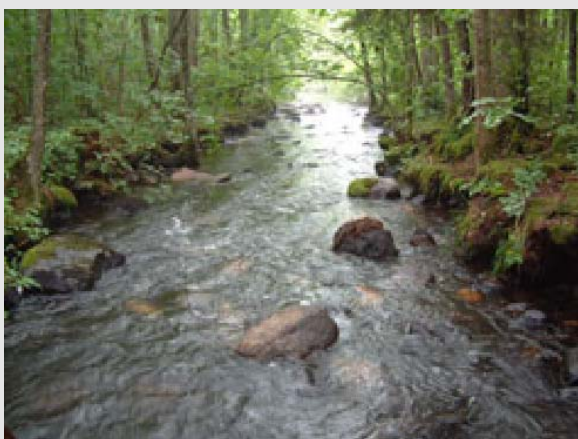
Detta delprojekt gick ut på att visa på goda exempel på hur man kan genomföra åtgärder för att återställa och höja naturvärdena i ett vattendrag. Tre vattendrag valdes ut; Silverån, Emån vid Illharjen och Svartån. Arbetet utfördes av Thomas Nydén och Bob Lind.

Silverån

I Silverån genomfördes åtgärder under 2001 - 2002 inom ramen för det EU-finansierade ERNIE-projektet. Åtgärderna omfattade återutläggning av block, sten, grus och träd i ån (Figur 13). Samt byggande av en fiskväg vid Hulta såg. Dessa åtgärder gjordes framförallt för att förbättra förutsättningarna för öring och flodpärlmussla i ån.

Så här kan en flottledsrensad sträcka i behov av biotopvård se ut. Block och stenar ligger i kanterna och kan mycket enkelt läggas tillbaka för hand för att skapa en mer varierad miljö.

Här har biotopvård genomförts. Block, stenar och lekgrus har lagts ut i vattnet, platser där små öringar trivs. Hit söker sig även de vuxna öringarna under hösten för att leka och fortplanta sig.

Figur 13. Exempel på hur det kan se ut före och efter biotopvårdsåtgärder

Emån- Illharjen

Under 2001 - 2002 genomfördes åtgärder genom det EU-finansierade ERNIE-projektet. Åtgärderna omfattade återutläggning av block, sten, grus och träd i ån (*Figur 13*). Dessa åtgärder inriktar sig framförallt mot att förbättra förutsättningarna för öring och flodpärlmussla men en återställning av ursprungliga miljöer gynnar alla organismer.

Svartån

Väveribron över Svartån har gjort att vattnet stoppats upp och växtligheten därmed kunnat breda ut sig. I början på oktober 2002 rensades därför sträckan närmast uppströms Väveribron på växter samtidigt som block, sten och grus lades ut på bottnarna. Totalt tillfördes ca 325 m³ block och sten samt ca 25 m³ grus. Åtgärderna syftar främst till att skapa bättre miljöer för Sommenöringen, som leker på sträckan. Förhoppningsvis ser ån också, efter åtgärderna, mer tilltalande ut även för ett mänskligt öga. Åtgärderna i Svartån finansierades av Projekt Högländsvatten Information.

Skyltar

Efter genomförda åtgärder har en skylt för varje demonstrationssträcka tagits fram. Skyltarna presenterar dels vattendraget och dels de åtgärder som genomförts. Genom respektive kommuns försorg satts har skyltarna dessa upp intill vattendragen i fråga (*Figur 14*).

Figur 14. Skylten som presenterar demonstrationssträckan vid Svartån inne i Tranås samhälle.

Pilotstudie sjöar

Naturvärdesbedömning

De naturvärdesbedömningar som gjorts i Projekt Högländsvatten omfattar endast vattendrag. En naturlig fortsättning är att naturvärdesbedöma även sjöar och i förlängningen hela avrinningsområden. I Projekt Högländsvatten Information ingick därför ett pilotprojekt med ett försök att tillämpa det nationella bedömningsverktyget System Aqua på 56 sjöar på Högländet. Urvalet av sjöar är baserat på dels ett antal välundersökta sjöar och dels Natura 2000 sjöar inom Högländsregionen. Naturvärdesbedömningen utfördes av Maria Carlsson och Linda Andersson.

Läs mer:

Naturvärdesbedömning sjöar – Motala ström. Länsstyrelsens meddelande 2003:1

Naturvärdesbedömning sjöar – Emån. Länsstyrelsens meddelande 2003:2

Naturvärdesbedömning sjöar – Lagan. Länsstyrelsens meddelande 2003:3

Biotopkartering sjöstränder

När det gäller sjöar omfattar befintlig information framförallt vattenkemiska data och biologiska uppgifter m a p botenfauna och fisk. Däremot saknas ofta uppgifter om makrofyter och om sjöarnas strandmiljö, bottensubstrat m m. För de flesta av sjöarna användes de uppgifter som fanns att tillgå, men fem sjöar valdes ut för en vidare kartering. Länsstyrelsen utifrån metodiken för Biotopkartering vattendrag utarbetat en metodik för biotopkartering av sjöstränder. Denna metodik testades nu för första gången i fält. I juni 2002 biotopkarterades fem av sjöarna som ingår i pilotstudien. En bild av närmiljöns och vattenbiotopernas sammansättning erhöles. Likaså den informationen som skulle samlas in till naturvärdesbedömning enligt System Aqua. Man kunde konstatera att metoden fungerar bra för att översiktligt beskriva biotoperna. Justeringar bör dock göras i metodiken och ett utvärderingstest bör genomföras. Biotopkarteringen utfördes av Yvonne Liliegren och Tobias Haag.

Läs mer:

Inventering av 5 sjöar på Högländet - enligt metodiken Biotopkartering - sjöstränder.

Länsstyrelsen i Jönköpings län PM 02:04

Fåglar på Höglandet

Som en del i att öka kunskapen och hänsynstagandet kring vattendragen utfördes en studie kring de fåglar som förekommer vid Höglandets vattendrag. Studien har genomförts av Henrick Blank och Bob Lind och har fokuserats på de arter som anses särskilt värdefulla då de antingen har ett särskilt skydd enligt EU eller har ett särskilt nationellt eller regionalt intresse. Information om fågelarternas utbredning har dels hämtats från Länsstyrelsens databas över hotade arter, till vilken länets fågelklubbar rapporterar. Utöver detta gjordes en ansträngning för att få in kompletterande uppgifter från fågelklubbarna. Arbetet har resulterat i en rapport som finns i såväl tryckt som i web-baserad form. Merparten av de sällsynta och hotade vattenfåglar som häckar på Höglandet presenteras i rapporten. För varje art beskrivs bl a dess livsmiljö, skyddsstatus och förekomst på höglandet kortfattat.

Figur 15. Storlom. Foto: Peter Lindberg

Bland de fågelarter som har ett viktigt fäste på höglandet ur ett nationellt eller internationellt perspektiv märks fiskgjuse och storlom (*Figur 15*). Andra vattenanknutna fågelarter på höglandet som kan förtjäna ett extra omnämnande är t ex dvärgbeckasin, trana, kungsfiskare och brun kärrhök.

Läs mer: Fåglar vid sjöar och vattendrag på höglandet. Länsstyrelsens meddelande 2002:48

Kompletterande undersökningar

En rad undersökningar genomfördes inom projekt Högländsvatten Information. Syftet var att få en bättre bild av de naturvärden som finns i Högländets sjöar och vattendrag. Dels gjordes generella undersökningar av fisk och bottenfauna, dels mer riktade inventeringar av några Natura 2000 arter.

Biotopkartering och naturvärdesbedömning av ytterligare tre vattendrag

I projektet genomfördes såväl biotopkartering som naturvärdesbedömning av Besekullaån och Nybroån i Emåns vattensystem samt Hägneån i Lagans vattensystem. Dessa vattendrag kompletterar de 109 som ingick i Projekt Högländsvatten.

Läs mer: Naturvärden och Nyckelbiotoper – Länsstyrelsens meddelande 2002:13.
D v s vattendragsfoldrarna för: Nybroån, Besekullaån resp Hägneån.

Elfiske- och bottenfaunaundersökningar

I några av vattendragen som ingick i Högländsvatten genomfördes elfisken och bottenfaunaundersökningar. Syftet var att kunna göra en säkrare bedömning i en del av vattendragen där uppgifter saknades om fisk eller bottenfauna. Även i de av sjöarna som ingick i pilotstudien gjordes undersökningar av bottenfauna.

Läs mer:

Elfiske i Jönköpings län 2001. Länsstyrelsens meddelande 2002:9

Bottenfauna i Jönköpings län 2001. Länsstyrelsens meddelande 2002:38

Elfiske i sjöars strandzon

För att på ett kostnadseffektivt sätt få en uppfattning om fiskfaunan i de sjöar där provfisken inte gjorts, genomfördes ett försök att med hjälp av elfiske få en bild av fiskfaunan i sjön. Undersökningarna som utfördes av Per Sjöstrand bygger vidare på en metodik som 2000 testades i syfte att inventera förekomsten av stensimpa i några av länets sjöar. Metodiken är i första hand tänkt som ett komplement till nätprovfiske, men resultatet har för några av sjöarna fått utgöra de enda dokumenterade fiskuppgifter.

Följande elva sjöar undersöktes:

Avrinningsområde	Sjö nr	Sjönamn
Emån	074371	Lindåsasjön
	074729	Storesjön
	074504	Vixen Södra
Motala ström	673033	Kansjön
	676037	Assjön
	676036	Bordsjön
	676046	Illern
	676005	Lägern Västra
	676060	Strånesjön
	676190	Vässledasjön
Mörrumsån	086033	Klockesjön

Eftersom elfiskena sjöarna ingår i ett metodutvecklingsstudie kan det vara värt att notera de slutsatser som dras om användbarheten. Studien omfattar i sin helhet 22 sjöar. Andelen fångade kända arter varierade mellan 11% och 83%, med ett medel på 37%. Noterbart är att det fångades ej dokumenterade arter i 15 av de 21 sjöarna, och i genomsnitt 0,9 tidigare okända arter per sjö. Strandnära elfiske bedöms därför sammantaget vara ett bra komplement om man vill öka kunskapen om vilka fiskarter som förekommer i sjöarna.

Läs mer:

Strandnära elfiske i Höglandssjöar - en metod för ökad kännedom om fiskarters förekomst
Länsstyrelsens meddelande 2003:11.

Riktade inventeringar - Natura 2000-arter

Citronfläckad kärrtrollslända

Under maj 2002 genomförde en inventering av bottenfauna i 15 sjöar på Höglandet. Målsättningen med undersökningen var att undersöka förekomsten av citronfläckad kärrtrollslända, *Leucorrhinia pectoralis*, samt att ge information om övrig bottenfauna i dessa sjöar. Citronfläckad kärrtrollslända, *Leucorrhinia pectoralis*, finns med i EU's habitadirektiv. Arten är fridlyst och omfattas av Sveriges åtagande för det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

En stor mängd småprover togs främst från oexponerade lokaler i sjön. Vidare undersöktes stenar, växter och annat material som arten kan sitta på. Inga fynd av arten gjordes dock i undersökningen, däremot påträffades dykarbaggen bred paljettdykare, *Graphoderus bilneatus* (figur 16), i Bretoftagölen. Detta var länets första fynd av arten som har samma status som den citronfläckade kärrtrollsländan. På samma lokal påträffades även den ovanliga dagsländan *Anthroplea congener*.

Figur 16 Bred Paljettdykare
(*Graphoderus bilneatus*)

Läs mer: Bottenfauna i femton sjöar i Jönköpings län 2002
– En inventering av trollsländor och övrig bottenfauna.
Länsstyrelsens meddelande 2002:44

Kalkning 2001 och 2002

Kalkning av sjöar, våtmarker och vattendrag har utförts i Nässjö, Eksjö, Vetlanda och Sävsjö kommuner enligt uppgjord plan i Kalkplan 2001 och 2002 (Länsstyrelsens meddelande 2000:44 respektive Länsstyrelsens meddelande 2001:38).

Har vi nått projektmålen?

Målet har varit att tillgängliggöra underlagsmaterialet från Projekt Högländsvatten, dvs göra resultaten av naturvärdesbedömningarna kända och användbara för de som lever och verkar kring högländets vattendrag. Att mäta måluppfyllelsen för detta mål är förstås inte lätt.

Sett till antalet individer som nåtts av informationen visar en jämförelse med uppsatta mål (se tabellen nedan) att vi totalt sett lyckats mycket bra. För vissa av målgrupperingarna har vi dock inte nått enda fram. Detta beror delvis på att intresset hos vissa grupper varit svalt. Exempelvis svarade endast 4 av 13 skolor på vårt erbjudande. Frågan man måste ställa sig är naturligtvis om det var upplägget som inte var tillräckligt lockande. Andra faktorer som kan spelat in är timing och om brevet nådde rätt person på respektive skola.

	Uppsatt mål	Genomfört		
	Kvinnor/män	Muntlig information kvinnor/män	Utskick Kvinnor/män	Totalt kvinnor/män
Individer som deltar i finansierade aktiviteter (totalt)	2000/ 3000	1055/ 2686	1200/1200	2255/3886
Information till kommuner	30/30	7/30		
Information till markägare	1000/2000	548/1842	1200/1200	1748/3042
Information till sektorsansvariga	20/80	2/10		
Information till ungdomar	1000/ 1000	280/280		

Sektorsansvariga är en målgrupp vi inte nått målen för. Av dessa är skogssektorn den vi lyckats bäst med. Samtliga skogsvårdsdistrikt har fått informationen och de har deltagit i våra informationsinsatser. Dessutom finns det digitala kartmaterialet nu tillgängligt i SVO's handläggarstöd KOTTEN. Inom skogssektorn har man under flera år jobbat med Grönare skog, nyckelbiotopsinventeringar o s v. Detta innebar att man som målgrupp var mottaglig för vårt budskap. Högländsvattenmaterialet och de utbildningar vi kunde erbjuda motsvarade helt enkelt ett behov hos målgruppen. När det gäller jordbrukssidan var det inte lika enkelt. En representant för jordbruksverket deltog dock i det sista referensgruppsmötet. Som ett resultat av detta och det faktum att man på jordbruksverket fick höra talas om vår utbildning för rådgivare inom KULM kommer vi, i samarbete med Jordbruksverket, under 2003 genomföra vattenutbildning för KULM-rådgivare i hela Sverige.

Informationen till kommunerna uppfattar vi som lyckad även om antalet deltagare vid informationstillfällena inte nått uppsatta mål. Det är i sammanhanget betydelsefullt att även

Länsstyrelsens planfunktion varit inblandad i arbetet gentemot kommunerna. De har en kontinuerlig kontakt med handläggarna på kommunerna och kan förmedla både frågor och synpunkter angående Höglandsmaterialet.

För övriga målgrupper hade inte antalet deltagare specificerats i projektplanen. Vad man ändå kan säga är att när det gäller skogsentreprenörerna har vi lyckats över förväntan, med 300 deltagare i halvdagsutbildningarna. Arbetet med de prioriterade vattendragen och även direktutskicket till markägarna föll också väl ut. Responsen tyder på att folk har tagit del av materialet och att det finns ett stort intresse för vattendragen och vad man som markägare kan göra för att ta bästa hänsyn.

Vad gäller målen vi satte upp i de målgruppsanpassade strategierna kan man sammanfatta med att målen ofta inte helt nåtts, men att den analys vi gjort av målgrupperna ändå kommer att vara värdefull i framtiden. Det är tydligt att vi som förmedlare av information måste anpassa oss efter mottagarna och inte tvärtom.

Slutsatser

Sammanfattningsvis har Projekt Höglandsvatten Information lett till att tillgängligheten och användbarheten av Höglandsvattenmaterialet har ökat för de målgrupper som kan tänkas ha nytta av informationen.

Projektet har exempelvis:

- utifrån en enhetlig information om naturvärdesbedömningen av vattendrag på Höglandet skapat en gemensam plattform för arbetet med vattenfrågor för samtliga samhällssektorer vars verksamheter på ett eller annat sätt påverkas av eller påverkar vattendragen
- medverkat till en ökad kompetens hos målgrupperna vad beträffar framtagande av underlag för upprättandet av MKB:er, Gröna skogsbruksplaner mm.
- medverkat till en ökad kompetens i målgrupperna när det gäller åtgärder för att minska påverkan på vatten från jord- och skogsbruket.
- gett underlag för att öka förutsättningarna för ett långsiktigt och hållbart nyttjande av vattendragen vilket är en förutsättning för att kunna utveckla näringsliv, fiske- och ekoturismen i området.

Vilka slutsatser kan vi då dra av det genomförda projektet? Den långsiktiga effekten av projektets aktiviteter är det naturligtvis för tidigt att utvärdera. Den respons vi har fått tyder dock på att det finns ett stort intresse för vattenfrågor hos såväl den enskilde markägaren som hos den som i sin yrkesutövning har att ta hänsyn till sjöar och vattendrag. Det är också tydligt att det finns ett stort behov av ett enhetligt och lättförståeligt underlagsmaterial av den typ som Högländsvatten har genererat.

Genom samarbete med flera andra aktörer och genom att kunna erbjuda ett anpassat informationsmaterial har vi i Projekt Högländsvatten Information haft tillfälle att möta grupper som vi annars sällan möter. Av detta drar vi slutsatsen att aktiva och anpassade informationsinsatser är väldigt viktigt om man överhuvudtaget ska kunna förvänta sig att nå exempelvis markägare, entreprenörer, allmänhet och skolungdom. Även målgrupper som vanligtvis står på sändlistan för våra rapporter och utvärderingar, d v s myndigheter av olika slag, kan behöva en närmare presentation och förklaring av materialet i fråga. Ofta handlar det här om att synliggöra ett underlagsmaterial som annars riskerar att drunkna i informationsflödet och snabbt hamnar i bokhyllan.